

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Akademia
Pedagogiki
Specjalnej
im. Marii Grzegorzewskiej
rok założenia 1922

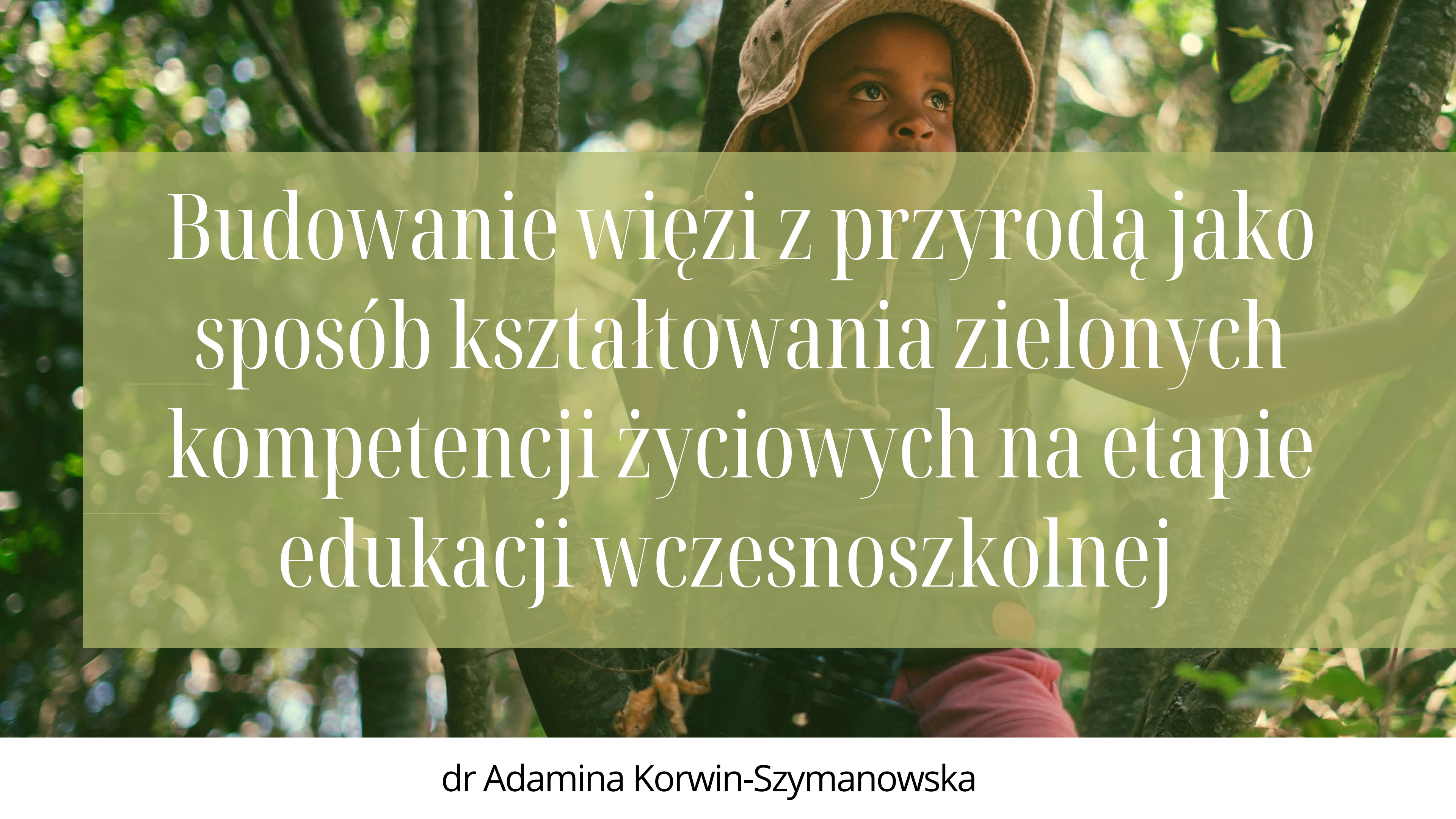
UiA University
of Agder

f r s e
Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

Zielony plecak szkolny dla klimatu Ziemi

**ADAMINA
KORWIN-SZYMANOWSKA**

A young child with dark skin and hair, wearing a light-colored hat and a green jacket, is looking upwards with a curious expression. The child is positioned in a forest, with tree trunks and green foliage visible in the background. The lighting is soft and natural, suggesting a sunny day. The overall mood is peaceful and exploratory.

Budowanie więzi z przyrodą jako
sposób kształtowania zielonych
kompetencji życiowych na etapie
edukacji wczesnoszkolnej

dr Adamina Korwin-Szymanowska

dr ADAMINA KORWIN-SZYMANOWSKA

funkcję Koordynatora do spraw ewaluacji i monitoringu oraz współpracy międzynarodowej.

Psychopedagog kreatywności, filolog angielski. W pracy badawczej koncentruje się na uczeniu się przez doświadczanie; bliskie jej są społeczno-przyrodnicze aspekty zrównoważonego rozwoju; zakochana w *outdoor education*, pedagogice przeżyć i pedagogice przygody. Główne obszary badawcze: *outdoor education*, edukacja przyrodnicza, edukacja leśna, zrównoważony rozwój, zdrowie, wychowanie fizyczne. W projekcie pełni

Zielona edukacja

Jako odpowiedź na:

- deficyt kontaktu z naturą, o którym pisze Richard Louv w książce *Ostatnie dziecko lasu* (2014)
- konieczność poprawy zdrowia psychicznego, fizycznego, społecznego i duchowego
- post-covidową rzeczywistość

Budowanie więzi z przyrodą
jako sposób kształtowania
zielonych kompetencji życiowych
na etapie edukacji wczesnoszkolnej

Zielone kompetencje życiowe

rozumiane są jako zestaw określonych umiejętności, postaw i wiedzy, które kształtują podmiotowe bycie jednostki w świecie w harmonii z otaczającym środowiskiem, pozwalając na podejmowanie działań na rzecz przyrody w celu skutecznego radzenia sobie z wyzwaniami w zakresie zmian środowiskowych; u ich podstaw leży głęboka relacja łącząca człowieka z naturą.

PRZYKŁADOWE STRATEGIE ROZWIJANIA ZIELONCH KOMPETENCJI ŻYCIOWYCH

*NATURE-BASED
MINDFULNESS*

*STEM
STEAM
STREAM*

LAND ART

*NATURA
W KUCHNI*

*OGRÓD
PRZYSZKOLNY
Z HORTITERAPIĄ
W TLE*

SHINRIN-YOKU

*NAUKOWE
BADNIE
PRZYRODY*

*EKO
-EMPATIA*

NATURE-BASED MINDFULNESS

to działania łączące środowisko naturalne z mindfulness lub innymi technikami kontemplacyjnymi, pomagającymi ludziom w sposób świadomy odkrywać i rozwijać bliższą więź ze środowiskiem

Jakie kolory widzę?

Jak czują się moje oczy, gdy patrzą na promienie?

Co czuje mój nos?

Co czuje moje ciało, gdy dotykam drzewa?

Jaka jest ziemia, gdy moje stopy po niej chodzą?

Co czuję, gdy położę się na ziemi i popatrzę w niebo?

Jak odczuwam powietrze? Co wchodzi do moich płuc?

Jak smakuje ziemia, powietrze, rośliny?

POLOWANIE NA WIOSNĘ

Chodźmy na spacer.
Co możemy odkryć?

Rozejrzyj się dookoła

- KROPLE DESZCZU. Jaki mają kształt? Narysuj.
- DŹDŻOWNICA. Jaką ma długość? Zmierz.
- COŚ RÓŻOWEGO. Co to? Zrób zdjęcie.
- SIEĆ PAJĘCZA. Co się w nią złapało? Zapisz.
- KWITNĄCE KWIATY. Jakie? Narysuj.
- COŚ WZRUSZAJĄCEGO. Co to?
- COŚ PRZYWOŁUJĄCEGO WSPOMNIENIE
- COŚ DZIKIEGO JADALNEGO. Co to?
- COŚ MIĘKKIEGO. Co to?
- COŚ TYLKO TWOJEGO

OGRÓD PRZYSZKOLNY Z HORTITERAPIĄ W TLE

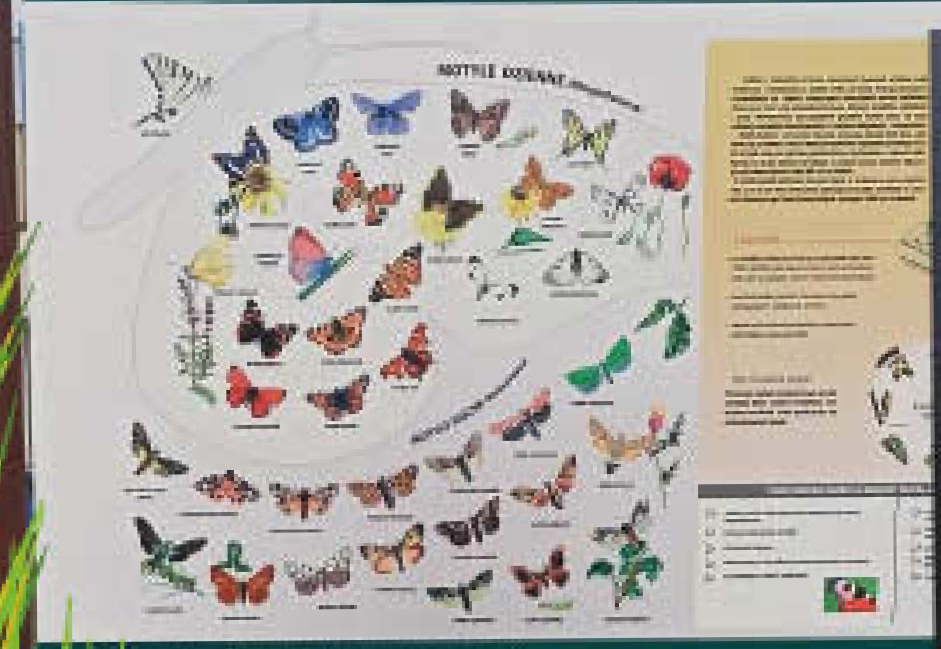
Co można zaproponować dzieciom?

- projektowanie ogrodu szkolnego (np. ziółowy, warzywny, kwiatowy, dla motyli itd.)
- wykonanie rabat i donic
- sadzenie różnorodnych roślin, robienie rozsad
- pielęgnacja ogrodu
- obserwacja cyklu życia roślin
- obserwacja zwierząt bezkręgowych i kręgowych
- robienie domków dla owadów, domków dla jeży
- obserwacja przyrody nieożywionej (pogoda, chmury, opady atmosferyczne, itp).

 MOTYLÓWKA -
HOTEL I JADŁOJAMIA DLA MOTYLÓW! **MOTYLE**
LEPIDOPTERA

STEM - STEAM - STREAM

PRZYKŁADOWE INSPIRACJE

Dlaczego nartnik nie tonie?

Dlaczego ptaki latają?

Która gałąź utrzyma wspinające się dziecko?

Gdzie w przyrodzie jest symetria?

Jak zwierzęta przygotowują swoje "domy"?

Jak stworzyć naturalne barwniki?

Te przykładowe pytania wpisują się w koncepcję STEAM.

CZYM JEST STEAM?

- Koncepcja STREAM wywodzi z się z amerykańskiego podejścia STEM;
- rozwija umiejętności w zakresie nauki (Science), technologii (Technology), inżynierii (Engineering) i matematyki (Mathematics);
- z czasem, do powyższych obszarów włączono sztukę (Arts), a następnie robotykę (Robotics), co integrowało nauki ścisłe z umiejętnościami społecznymi, proinnowacyjnymi, krytycznym myśleniem i wyciąganiem wniosków.

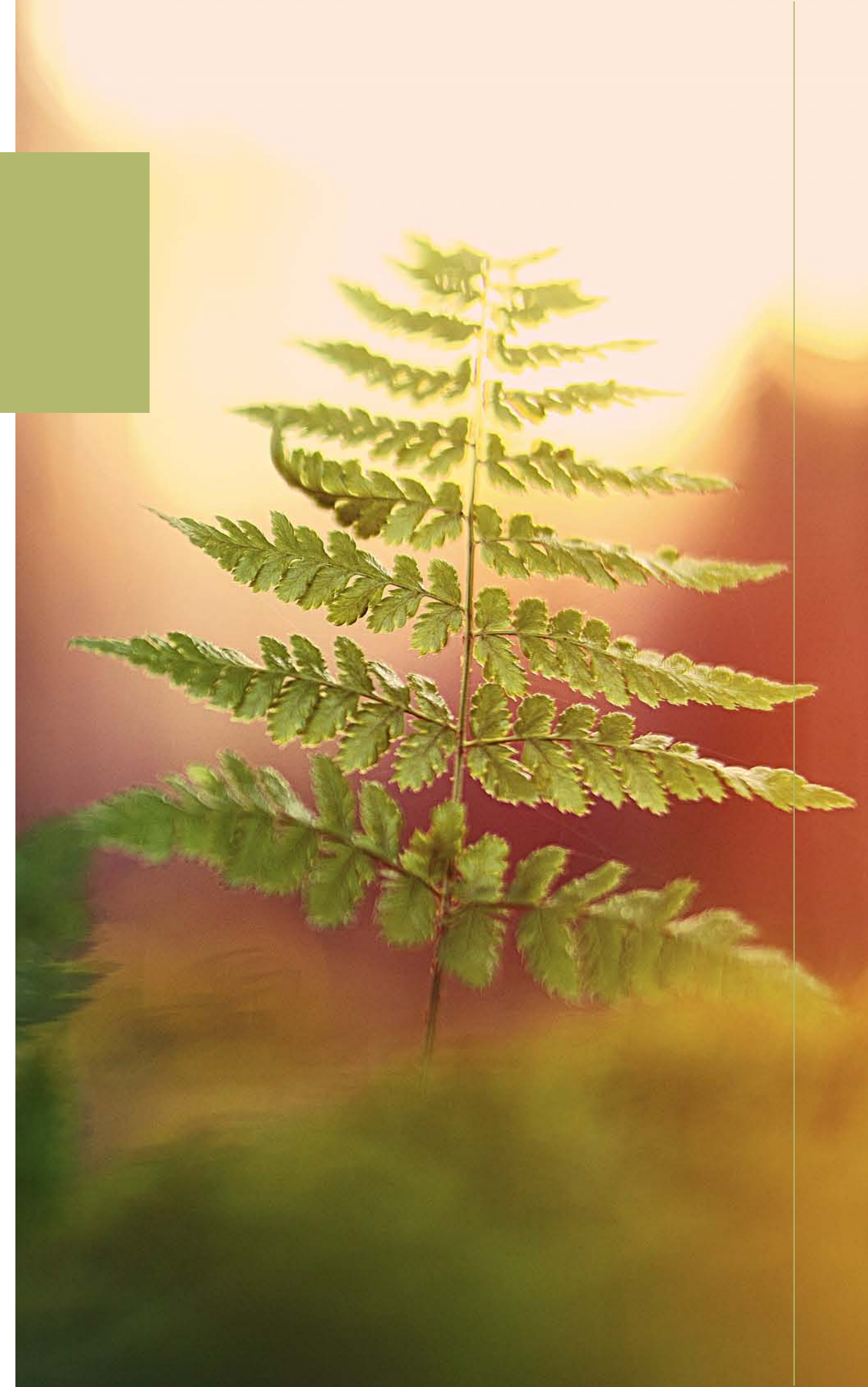
A photograph of a person walking away on a dirt path through a forest. The person is in silhouette, wearing a dark jacket and pants. The path is covered with fallen leaves and is flanked by green bushes and tall trees. Sunlight filters through the canopy, creating dappled light on the ground.

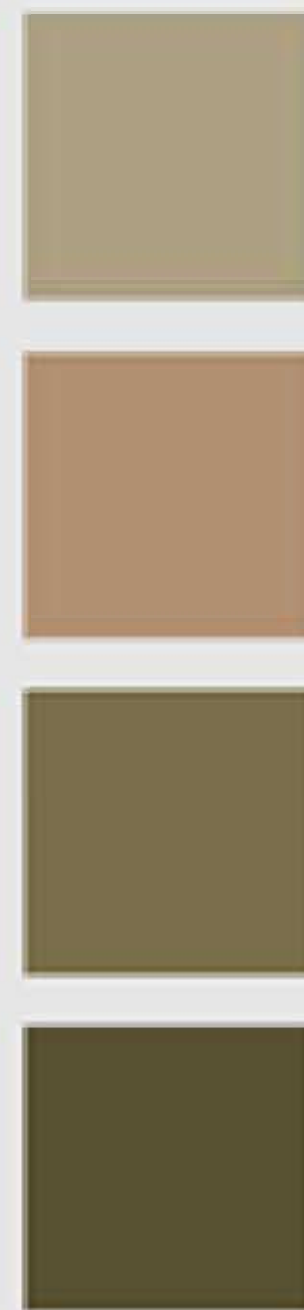
SHINRIN-YOKU, CZYLI KĄPIEL LEŚNA

to praktyka powolnego chodzenia po lesie o różnych porach dnia, która angażuje wszystkie zmysły i oddziałuje na organizm człowieka i jego samopoczucie.

MOC LASU

— to przykładowe karty do leśnych medytacji i kąpiele leśnych stworzone przez Joannę i Przemka Węglowskich, certyfikowanych przewodników kąpiele leśnych.

LAND ART

- To ruch artystyczny, który zaczął rozwijać się w latach 60. i 70. XX wieku w Stanach Zjednoczonych.
- Cechą charakterystyczną tego okresu było tworzenie sztuki, która miały zaspokoić potrzeby muzeów, galerii, wpływowych kuratorów i krytyków, a popularność i miejsce prezentacji dzieła niejednokrotnie decydowały o jego poziomie.
- Jednocześnie to był czas, kiedy rozpoczął się rozwój ekologii, a zmiany w mentalności miały bezpośredni wpływ na ówczesną scenę artystyczną.

INSPIRACJA

Zaproponujmy dzieciom spacer, w czasie którego będzie można stworzyć dzieło z naturalnych komponentów, mieszczących się w ramach konkretnej kategorii:

- coś w kolorze żółtym / zielonym / czerwonym...
- coś miękkiego / twardego / grubego / chudego...
- coś niejadalnego / jadalnego / smacznego dla ptaków
- coś przyciągającego / interesującego / zadziwiającego
- coś relaksującego / angażującego...
- coś do oswojenia / do podejmowania ryzyka...
- coś nieprzyjemnego...
- coś przywołującego wspomnienia / skojarzenia
- coś pachnącego, itp.

NAUKOWE BADANIE PRZYRODY

- Obserwacje przyrody dostarczają dzieciom wielu cennych informacji na temat przedmiotu obserwacji.
- Ich prowadzenie nie tylko pogłębia wiedzę merytoryczną o środowisku naturalnym, ale także uczy zaangażowania, sumienności, rzetelności, odpowiedzialności, wytrwałości czy pokonywania bezczynności.
- Wzmacnia to samodzielność dzieci oraz pozwala doświadczać i uczyć się myślenia przyczynowo-skutkowego.

HODOWLA MOTYLI

<https://farmamotyli.pl/>

NATURA W KUCHNI

— wspólne gotowanie to szereg korzyści
rozwojowych

DZIKIE ROŚLINY JADALNE

Już od przedwiośnia warto zachęcać dzieci do poznawania dzikich roślin jadalnych, wskazując na ich aspekty zdrowotne, ucząc rozpoznawania i wykorzystywania w kuchni jako zdrowych składników naszej diety.

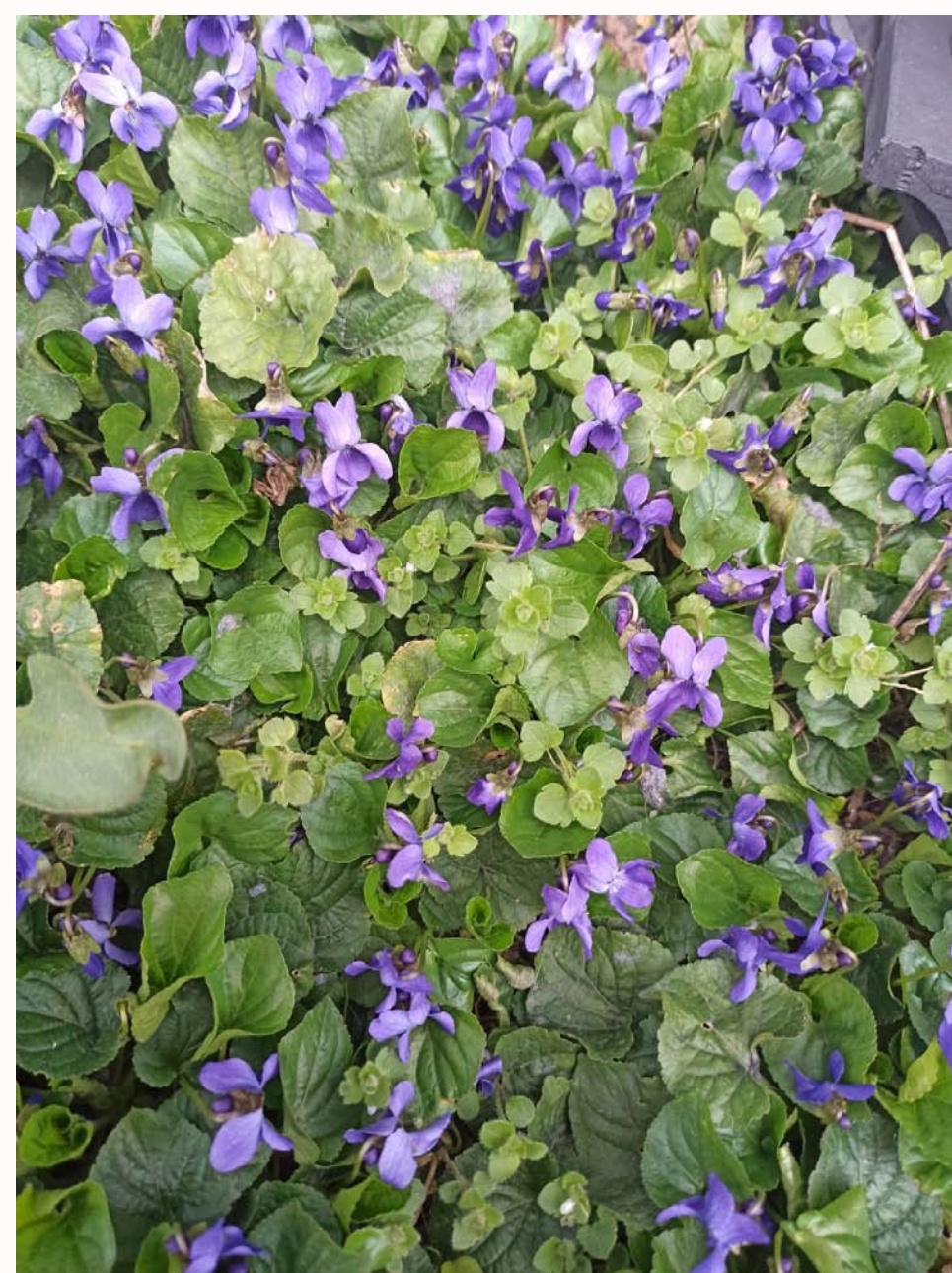

podagrycznik

jasnota
purpurowa

fiołki

pokrzywa

KILKA ZASAD

**Pamiętajmy, że
dzieci zbierają
rośliny pod opieką
osoby dorosłej.**

Zbieramy...

1. tylko to, co znamy
2. tyle, ile potrzebujemy
3. tylko to, co zużyjemy
4. maksymalnie 20-25% z jednego stanowiska
5. w taki sposób, by roślina mogła sama dalej funkcjonować
6. w pogodny dzień do południa
7. pędy równomiernie
8. z czystych terenów

Nie zbieramy...

1. roślin objętych ochroną
2. w miejscach objętych ochroną

EKO-EMPATIA -W ŚWIECIE ZWIERZAT-

- Kim-Pong Tam (2013) definiuje empatię wobec natury jako zdolność do emocjonalnego postrzegania i rozumienia natury, zwłaszcza natury, w której mamy do czynienia z problemami środowiskowymi.
- Dean Fido i Miles Richardson (2019) interpretują empatię jako połączenie zdolności poznawczych i emocjonalnych do łączenia się z naturą.
- Zdaniem Kandaurova i Lee (2019) osoby o silnej empatii wobec przyrody będą zwracać większą uwagę na problemy natury, będą potrafić myśleć z jej perspektywy i chętniej nawiązywać bliskie więzi z naturą.

PRZYKŁADOWE POMOCE DYDAKTYCZNE

A collection of Polaroid-style photographs scattered on a map. The photos show various scenes: a landscape, a person, a group of people, a sunset, and a group of people smiling. A green banner at the bottom contains the text 'KARTY EDUKACYJNE' in white, serif font.

KARTY EDUKACYJNE

BALLOON VOLLEYBALL

Divide your play area in two
using a long rope, stick, etc.
Tie up a balloon to use as a
volleyball. Each player
must keep the ball on their
side.

The ball
provided are
not touch
player mis

Is it
sp

This can easily
a crown as well
and wrap it
to make
around

BUILD A TEEPEE

MATERIALS: ROPE, BED SHEET, LARGE BLANKET, CLOTHES, ROCKS OR HEAVY OBJECTS

String a rope between trees. Drape a sheet of rope so it hangs evenly on either side. Use clothes to secure. Pull out the bottom of the sheet and weigh it down with rocks or other heavy items.

Can you make
the leaf app
other ob
of paper over the
crayon and rule
the paper un
the leaf app
ect leaves of ve
es and sizes.
a flat surface.
of paper and rule

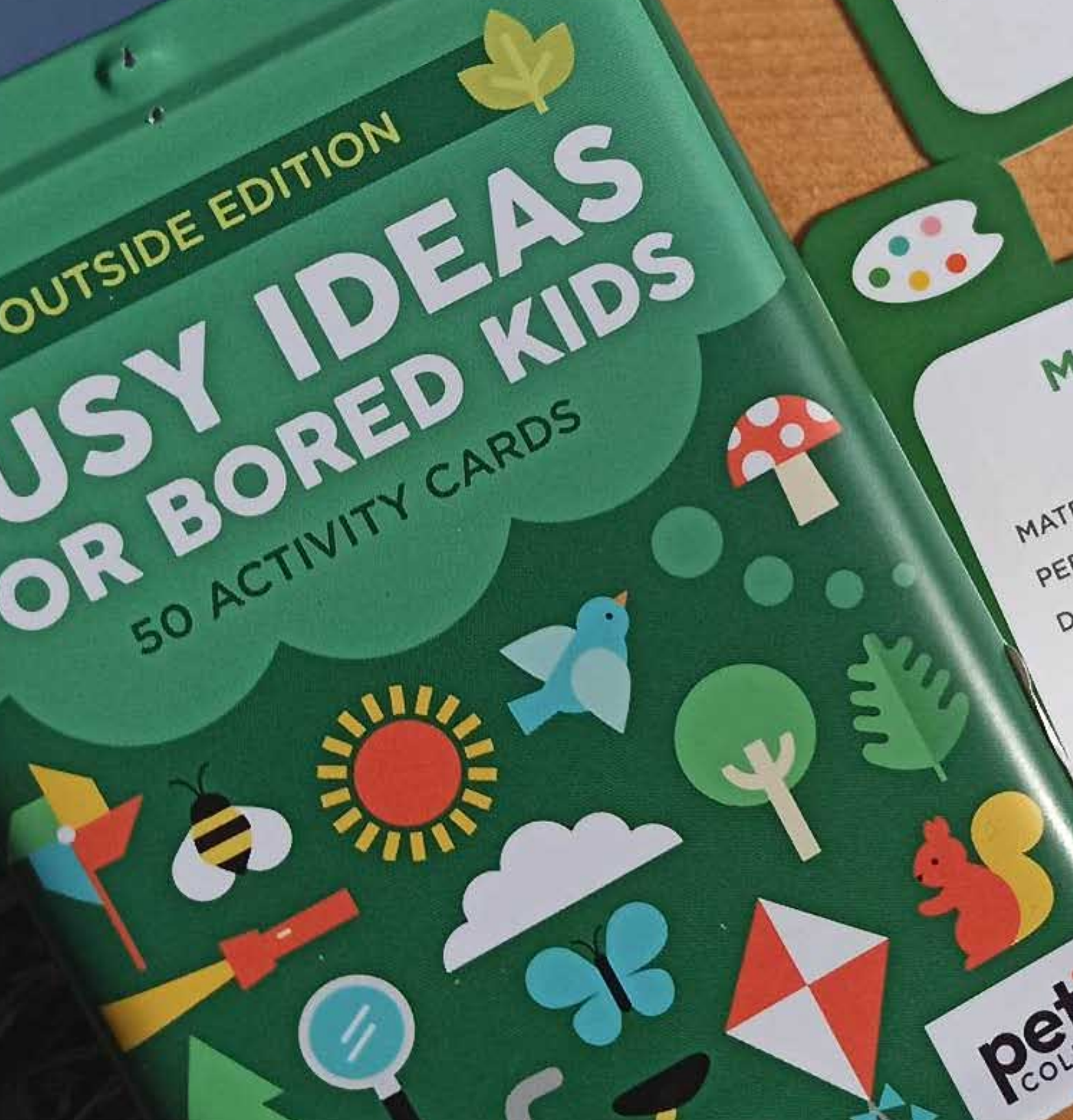
Petit
COLLAGE

use as decor

OUTSIDE EDITION

BUSY IDEAS FOR BORED KIDS

50 ACTIVITY CARDS

petit COLLEGE

MAKE A FAIRY GARDEN

MATERIALS: PLANTS, TWIGS, FLOWERS, PEBBLES, MARBLES, ANY SMALL DECOR ITEMS YOU CAN FIND IN OR OUT OF THE HOUSE

Attract a fairy to your garden by making a mini garden just for them!

Gather some small twigs, greenery, small stones and pebbles, or anything you might want to use as decor

ect leaves of various
es and sizes. Place a leaf
a flat surface. Put a sheet
of paper over the leaf. Take a
crayon and rub it gently over
the paper until the image of
the leaf appears.
Can you make rubbings
of other objects? Try differ

PA

MATER

OF WA

ROLL

Colle

old p

tray

arou

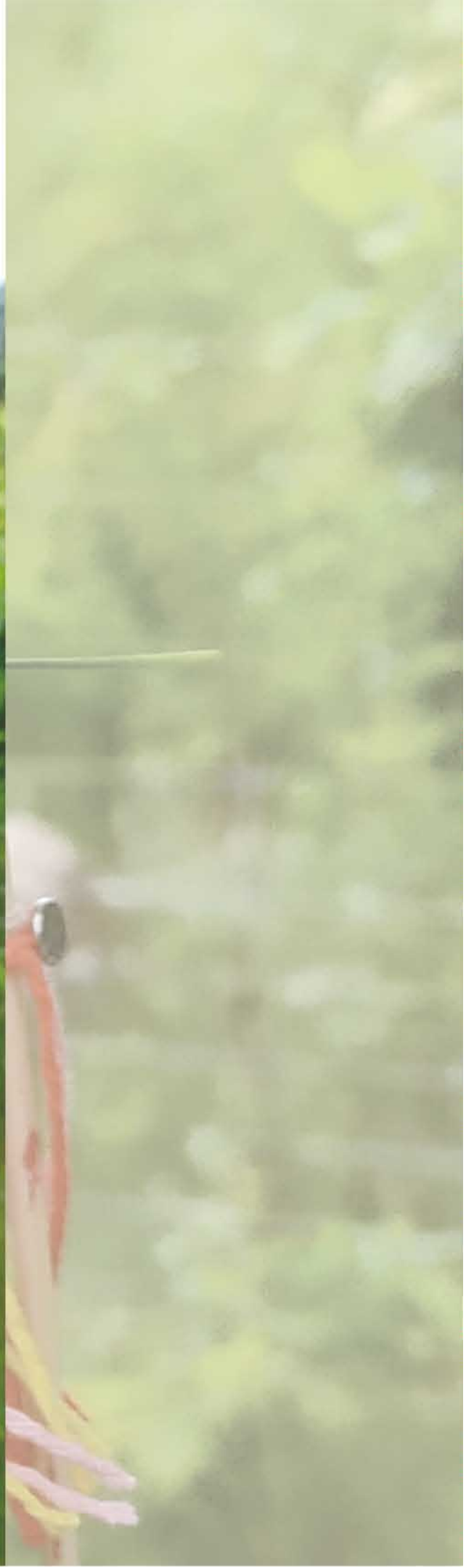
outs

larg

star

with

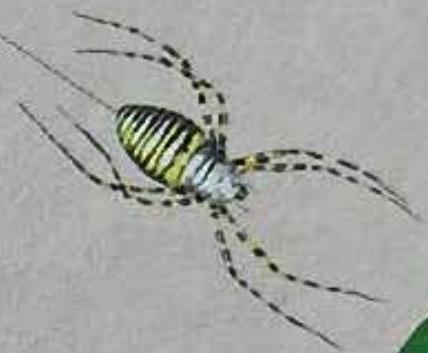
the

BACKYARD BUGS

**101
FLASHCARDS**
for Discovering Insects

TODD TELANDER

POLY
MOT

ANT

TER

BACKYARD BUGS

101 FLASHCARDS

for Discovering Insects

TODD TELANDER

HONEY BEE

LATIN NAME:
Apis spp.
and Wasp order
LENGTH: up to 5/8"

BOX ELDER BUG

LATIN NAME:
Boisea trivittata
True Bug order
LENGTH: up to 1/2"

LADYBIRD BEETLE

LATIN NAME:
Hippodamia convergens
Beetle order
LENGTH: Up to 3/8"

GOLDENROD CRAB SPIDER

LATIN NAME:
Misumena varia
Spider order
SIZE: up to 3/8" (body without legs)

BLACK WIDOW

FIELD CRICKET

LATIN NAME:
(many species)
Cricket and Grasshopper order

FRESHWATER LEECH

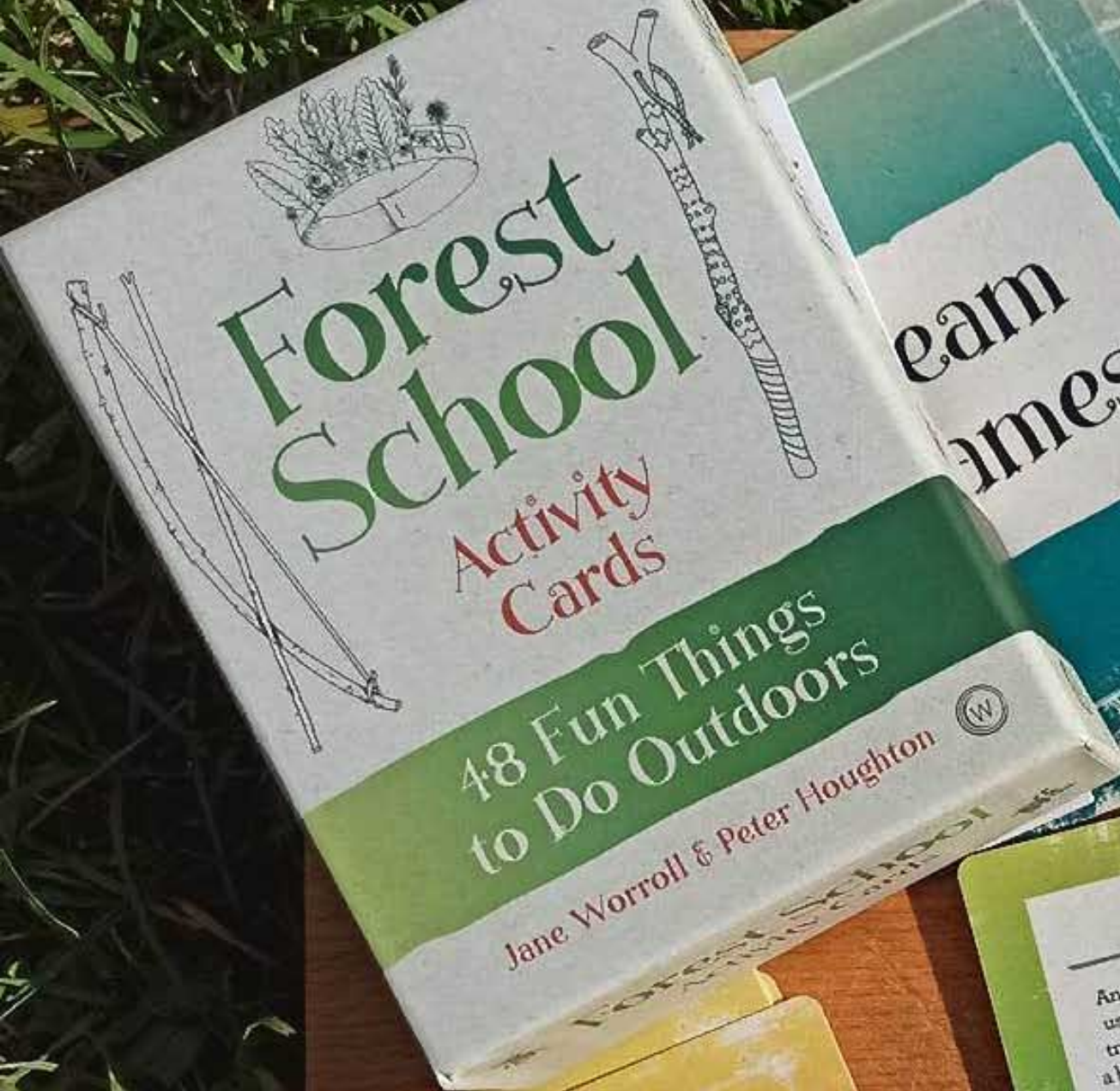
LATIN NAME:
Macrobdella decora
Leech class
SIZE: up to 2"

BLACK ANT

LATIN NAME:
Formica ruginodis
Ant order
LENGTH: up to 1/2"

Team Games

Zip Zap Boing

A great ice-breaker that builds concentration, memory and quick reflexes

1. In this game, everyone stands in a circle, throwing an imaginary ball from person to person along with a gesture and a word. You say 'Zip' when you pass the ball to the person next to you, on your left or right. You say 'Zap' when you pass the ball to the person two people away. You say 'Boing' when you pass the ball to the person opposite you. You say 'Boing' when you pass the ball to the person opposite you.

Ant Trail

Marvel at the incredible achievements of ants in this wonderful role-playing walk

1. Plan the route for the walk and tell the group about the amazing world of ants, especially their different roles within the colony (queens, drones, workers and soldiers), and how they work as a team.

2. Tell everyone that today they will be worker ants foraging for food and building materials to take back to the nest. They will walk in a line one in front of the other, just like ants leaving a pheromone trail.

3. Ants lined up, head off on your walk. The first ant in the line finds an object to collect. Before running to the next ant in line, they pick it up. The second ant in line collects something else. The third ant in line can each collect something.

4. Take some time to talk about what you have been found for and why they might help the colony.

Team Games

Mud Faces

A wonderfully creative, liberating activity that brings the forest alive in a whole new way

Kit: trowels/small spades • small buckets • water

1. Encourage the children to talk about their ideas for a mud face before letting them head off to gather materials. Nothing uprooted or picked. Perhaps acorns for eyes, leaves for ears, sticks for mouths, or ferns for hair – let them decide!

2. Once they've gathered all they need have them dig out enough soil from the ground to quarter-fill their bucket. Then slowly add water until the mud is the consistency of workable clay.

3. All the makers should find a tree where their creation will live. Invite the children to take a good handful of mud from their bucket and shape it into a ball, before splatting it firmly on the tree trunk.

4. Once the ball is stuck, the creative magic begins. Let each child work on their face as they wish.

Connecting to Nature

Ice Orb

Stick Frames

Capture an experience of nature with a homemade wooden frame

Kit: string • scissors • art materials

1. Gather four sturdy sticks each. Cut four lengths of string roughly 30cm (a foot) long to bind each of the corners.

Nature's Headdresses

Nature provides all the materials you need for these wonderful headdresses, an activity that never fails to unfold into many performances!

Kit: long strips of sturdy plain and coloured card, 10cm (4in) wide • scissors • double-sided tape • stapler

1. Choose a length of card each. Measure to make sure it fits around your head with a little overlap.

2. Stick a length of double-sided tape lengthways along the centre of the card. When ready to stick items on, peel back the protective strip.

3. The group now goes off to search the forest floor for natural decorations for their headdresses. Items to stick on include flowers, leaves, seedheads and other natural items as they go.

Forest Crafts

Dampers

Nothing quite like cooking your own campfire and then eating it!

Kit: small mixing bowls • self-raising flour • salt • butter • water

1. Find a stick that's roughly the length of your arm to the end of their hand, and as thick as your thumb. Wrap a piece of aluminium foil around it to protect it from the fire.

2. Mix together roughly 90g (3¼oz) of self-raising flour with 30ml (2 tbsp) water and knead with your hands until it feels like pizza dough. Roll it into two pieces.

3. Roll a sausage shape between your fingers at the top of the foil, twist the ends around the stick.

4. Place the dampers over a fire, cooking for 10-15 minutes. They are ready to eat when they are golden brown and fluffy.

Survival Skills

Baked Apples

A popular camping activity that develops foraging and cooking skills

Kit: 2 apples • 100g (3½oz) butter • 100g (3½oz) sugar • 100g (3½oz) raisins • 100g (3½oz) sultanas • 100g (3½oz) currants • 100g (3½oz) dried fruit

1. Wash and core the apples. Cut them into halves and remove the seeds.

2. Mix the butter, sugar, raisins, sultanas, currants and dried fruit together in a bowl.

3. Spoon the mixture into the hollowed-out apples. Bake in the oven for 30-40 minutes.

LITERATURA

książka autora bestsellera „Ostatnie dziecko lasu”

Richard Louv

Sprawdź co pasuje w trawie!

SCOTT D. SAMPSON

Jak dzięki rozwijaniu miłości do przyrody wychowamy kreatywną, odważną i odpowiedzialną dziecko

KALOSZE PEŁNE KIJANEK

vivante

Wit
Odkry
500 p
dla ro

Leśna szkoła dla każdego

Zaprzyjaj się z przyrodą

Peter Houghton i Jane Worroll

TO PESTKA!

CZYLI OGRODNICTWO DLA DZIECI

little

Małgorzata Kalina-Drozd

ROZSZERZONE WYDANIE

SMAKOWITE DRZEWA

Danie z nasion, liści, kambrium, kwiatów i pąków polskich drzew

162 PRZEPISY

Ligia Tuszyńska

Anna Witkowska-Tomaszewska

TOM I

ZIELONA EDUKACJA WCZESNOSZKOLNA

wprowadzenie
teoretyczne

Anna Mikler-Chwastek

Jan Amos Jelinek

Adamina Korwin-Szymanowska

TOM II

ZIELONA EDUKACJA I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ W NAUCZANIU POCZĄTKOWYM

w praktyce
szkolnej

NASZE PUBLIKACJE

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

1 / 117

WYDAWNICTWO AKADEMII PEDAGOGIKI SPECJALNEJ im. Marii Grzegorzewskiej

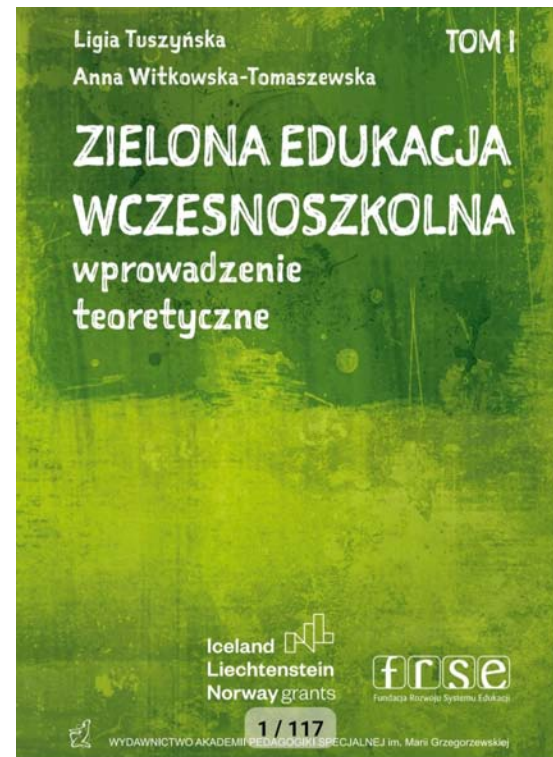
Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

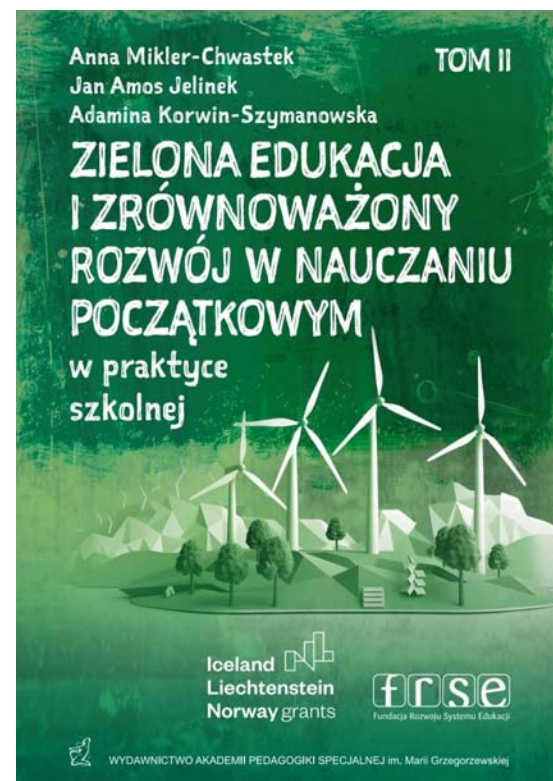

WYDAWNICTWO AKADEMII PEDAGOGIKI SPECJALNEJ im. Marii Grzegorzewskiej

DO POBRANIA

http://www.aps.edu.pl/media/npjhirnj/plecak_1-popr-kolor-31-08.pdf

http://www.aps.edu.pl/media/wl4h4t11/plecak_2-150.pdf

KONTAKT DO AUTORÓW

prof. Ligia Tuszyńska
ltuszynska@aps.edu.pl

prof. Jan Amos Jelinek
jajelinek@aps.edu.pl

dr Anna Mikler-Chwastek
amiklerchwastek@aps.edu.pl

dr Adamina Korwin-Szymanowska
akorwin@aps.edu.pl

dr Anna Witkowska-Tomaszewska
awitkowska@aps.edu.pl

ODWIEDŹ NAS NA FACEBOOKU

Zielony Plecak

Zielony Plecak, Warsaw, Poland. 97 likes · 22 talking about this. "Zielony plecak szkolny dla klimatu Ziemi" jest finansowane ze srodkow EOG

[facebook.com](https://www.facebook.com)

<https://www.facebook.com/profile.php?id=10008318719603>

PODZIĘKOWANIA

— dla szkół biorących udział w projekcie Zielony Plecak, Polnej Edukacji, Mocy Lasu, Wilderways Forest School (Brighton, Wielka Brytania) oraz innych podmiotów, które wyraziły zgodę na wykorzystania zdjęć zrobionych w trakcie realizacji zielonej edukacji.
Dziękujemy!